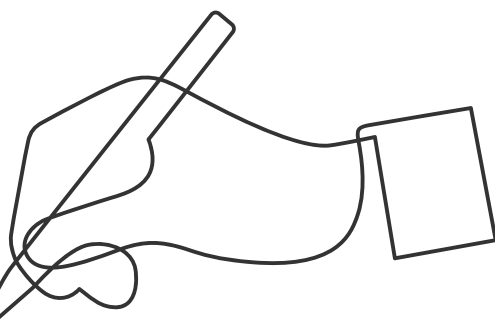

Column

Willem de Vos

Willem de Vos is oud-rector-bestuurder en werkt als zelfstandig adviseur, coach, spreker, schrijver en verhalenverteller. E-mail: info@goederaed.nl

Los het lekker zelf op!

Van dat tekort aan leraren begrijp ik niet veel. Van de oorzaken dan hè, want dat er een (zelfs groeiend) tekort is, staat wel vast. Nou is er een tekort in ongeveer iedere beroepsgroep, dus logisch dat het onderwijs daar ook last van heeft. Maar het tekort schijnt groter te zijn dan gemiddeld. Groter zelfs dan in de zorg, de techniek, de ICT en de klimaattransitieberoepen.

Onbegrijpelijk, met 60 vakantiedagen, tegenover gemiddeld 25 in alle andere sectoren. Iedereen weet toch dat er twee aantrekkelijke factoren zijn om in het onderwijs te gaan werken: juli en augustus ?!

Disclaimer: ik ga een volstrekt impopulaire, nog net toelaatbare, nooit hardop uitgesproken verklaring geven. Want daar zit ook een deel van de oplossing. Met het risico dat ik geroyeerd word als lid van de vakbond, met pek en veren de school uit gedragen word, nooit meer gevraagd word voor een interimopdracht als bestuurder, en voor mijn diensten bedankt wordt als columnist van dit blad (op zijn vroegst per 1 januari 2025 dan). Het kan ook zijn dat de redactie deze column niet wenst te plaatsen (maar dan leest u dit nu niet). Een baksteen door het raam verwacht ik niet.

Daar komt-ie: voor een deel roept het onderwijs het lerarentekort over zichzelf af. Het hoge woord is eruit.

Hoe dan?

Ik neem een aanloopje, eerst een anekdote: een collega van mij zei in het verleden als iemand op een verjaardag een opmerking maakte over de lange onderwijsvakanties: 'Ja, je hebt helemaal gelijk, jammer dat het vakantiegeld daar niet op is aangepast.' Een volstrekt andere reactie dan de meeste leraren laten horen. Die slaan direct aan het verdedigen en beginnen over de werkdruk, de zwaarte van het beroep, lastige ouders, bestuurders op afstand, vernieuwingen, vaste vakantieperiodes, hoge huurprijzen en wat niet meer.

Laat in een lerarenkamer het woord 'werkdruk' vallen en iedereen kijkt alsof jif het begrepen hebt. Niemand zal vragen wat je bedoelt. En als je zegt: 'Lesgeven is topsport',

Voor een deel
roept het
onderwijs het
lerarentekort
over
zichzelf af.

knikken niet alleen de leraren bewegingsonderwijs.

Lieve mensen, ik zal de laatste zijn die tegenspreekt dat onderwijs geven intensief is. Je moet ogen hebben van voren en van achteren, alle mogelijk signalen combineren, antennes hebben uitstaan, improviseren, teleurstellingen incasseren, kinderen helpen teleurstellingen te verwerken, ouders begrijpen, ook als ze onredelijk zijn of lijken. Je moet naar je eigen manier van werken kunnen kijken, af en toe iets anders proberen, meegaan in vernieuwingsavonturen, ook als ze je zekerheid tijdelijk aantasten, bestand zijn tegen pieken in je werk die gelukkig gevolgd worden door dalen.

Maar als je dat kunt en je houdt van kinderen en jonge mensen, geniet van hun creativiteit, onhandigheid, hulpeloosheid, afhankelijkheid, eigenwijsheid, talenten, aanhankelijkheid en hun onverwachte strapatsen, dan heb je de baan van je leven. Altijd betekenisvol, met iedere dag boeiende doelen, elke dag invloed, steeds vitaliteit om je heen, betrokken collega's op alle niveaus. En dat in een samenleving waarin bijna 40% haar of zijn werk als 'betekenisloos' ervaart.

Het doet mij zeer als ik een leraar of lerares hoor zeggen 'ik kan alleen maar lesgeven.' Als je dat kunt, dan heb je competenties ontwikkeld waarmee je overal terecht kunt. Ga dat niet uitproberen want dan worden de tekorten nog groter, maar onderken nou toch eens dat je kunt structureren als geen ander, improviseren, groepen toespreken, verbanden en verbindingen leggen, uitleggen op verschillende manieren, je gedrag aanpassen aan wat de klas nodig heeft, variëren, desnoods onderhandelen, (jonge) mensen peilen en doorgronden, troosten waar nodig.

Wat? Iedere minister-president zou eerst een onderwijsbevoegdheid moeten halen! (Dan vallen er voorlopig heel wat kandidaten af.)

Maar met klagen over werkdruk, benadrukken dat het topsport zou zijn, zuchten en mopperen (zelfs over het salaris) en chagrijnig reageren op dubbelzinnige opmerkingen over de vakanties, werf je geen nieuwe collega's. En dat terwijl het (voorgezet) onderwijs elke dag de potentiële leraren en leraressen van de toekomst in huis heeft. Die zitten namelijk in de klas, voor je neus. Dus moeten onderwijzers met koeienletters op hun shirt de woorden

'Word(t) lera(a)r(es)!'

hebben staan. Voor en achter.

En dan nog een boodschap voor de leidinggevenden die dit lezen: het is jullie taak om de atmosfeer in je scho(o)l(en) zo te beïnvloeden dat de beroepstrots het wint van het moppervirus. Door iedere keer als het woord 'werkdruk' valt een rimpel te trekken en te vragen of betrokkene niet toevallig 'werkklust' bedoelt. En ervoor te zorgen dat werkers in het onderwijs kunnen stoppen met wat niet werkt, hun energie steken in wat wel blijkt te werken en administratie beperken tot wat echt nodig en nuttig is (want daar is dat woord

**Het doet mij
zeer als ik
een leraar of
lerares hoor
zeggen 'ik kan
alleen maar
lesgeven.'**

oorspronkelijk echt omheen gebouwd).

Een zelfbewuste, trotse en vakkundige beroepsgroep trekt vanzelf nieuwe collega's aan en zet getalenteerde leerlingen op het goede spoor. En dat er te weinig mensen bestaan die zich dit vak eigen kunnen maken, gaat er bij mij niet in. Zet dan alle maatregelen die nu op stapel staan maar direct stop.

Juist in de combinatie van het Deltaplan in wording en een frisse wind van beroepstrots door de scholen ligt de oplossing. En dat weer gecombineerd met bestuurders en leiders die aandacht tonen voor mensen en werk. Want incapabele leiders richten schade aan (ook al blijken leraren die het met hun leidinggevende niet kunnen vinden doorgaans naar een andere school te vertrekken, in plaats van het onderwijs te verlaten.)

En dan nog een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel in onze samenleving doen, luchtig reageren op geëmmer over de onderwijsvakanties, de invloed van leerkrachten op de toekomst roemen, de lol van het werken met kinderen en jongeren in alle toonaarden verkondigen.

Als dit tot pek en veren, royement of verbanning leidt, dan is dat maar zo. ■

Een zelfbewuste, trotse en vakkundige beroepsgroep trekt vanzelf nieuwe collega's aan.

DNM
JUBILEUMCONGRES
13 MAART 2024 De Reehorst, Ede
**VRAAGT
ONDERWIJS
NIEUW
LEIDERSCHAP?**
www.kloosterhofevents.nl